

Kültür Ambarı

Cultural Warehouse

Hayati Çalık*

Öz

Türkiye'nin Orta ve Doğu Karadeniz bölgelerinde geleneksel adı Serender olan tahıl ambarları yaygın olarak kullanılmaktadır. Makalede Ordu'nun İkizce İlçesi'nde kullanılmayan bir Serender'in kültür ambarı adıyla kütüphaneye dönüştürülmesinin hikayesi ve gelecek tasarımları hakkında bilgi verilmektedir.

Anahtar Sözcükler: *Serender; kültür ambarı; kütüphane; Karadeniz Bölgesi; Türkiye.*

Abstract

Serender is traditional name of granaries commonly used in Central and Eastern Black Sea Region of Turkey. Article gives information concerning the history and future design of an unused Serender with the name of cultural warehouse turned into a library in Ordu City İkizce District.

Keywords: *Serender; cultural warehouse; library; Black Sea Region; Turkey.*

Kitapların yakıldığı ve toprağa gömüldüğü günlerde, ben toprağa gömenlerin tarafındaydım. İnsanın kendi iradesiyle, isteyerek kitap yakması kolay değildi. Saklanan, toprağa gömülen kitap bir gün, gün yüzüne çıkabilirdi. Saklı kitabın bir yerlerde durduğunu bilmek güzeldi. Hep düşünürüm, bendeki bu düşüncenin oluşmasının nedeni yıllar önce bize kitaplar yaktıran, kitapları toprağa gömdüren zihniyetin etkisi midir diye. Öyle ya da böyle kültür ambarı adıyla kurduğumuz kütüphanenin insanlarımızın aydınlanmasında küçük bir mum göreceğini bilmenin mutluluğundan güzel başka bir şey yok.

O günlerden bu güne 35 yıl geçti, 60'lı yaşlardayız. Bugün, çok insanın kitaba, bilgiye, ışığa ulaşması için kütüphane kurmak gibi radikal sayılabilecek bir girişimde bulunmayı o günlerin intikamını almak gibi değerlendirmek yanlış olmasa gerek. “İntikam” sözcüğüne burada insancıl, olumlu ve yapıcı anlam yüklendiği için kullanmakta bir sakınca görmedim. “Her şerde bir hayır vardır” derler ya, o söz anlamını bulmuş olsa gerek!

Kültür Ambarı'nın bulunduğu mekan Ordu ili İkizce İlçesi Düzpelit Mahallesi'nde yıllar önce çeltik (pirinç) tarlası olan aynı zamanda mısır, fasulye vb. bakliyat tarımının yapıldığı bir alanda. Bu ürünleri depolamak, kışa saklamak için yöremize özgü, adına ambar ya da “Serender” dediğimiz yapılarımız vardır. Yönetimlerin bilinçli olarak uyguladığı politikalar nedeniyle tarım bitti ve ambarlar boş kaldı. Tarımsal üretim durunca üretime bir şekilde devam edelim, ambar boş kalmasın düşüncesiyle “kültürel üretim” ile yola devam edelim diyerek

* Kültür deposu kurucusu. e-posta: hayati.calik@hotmail.com

işe koyulduk. Aynı zamanda yöremize özgü -ileride kültür mirası sayılabilecek bir yapıyı da (ambar-serender)¹ kütüphanemizle birlikte geleceğe taşıyacak olmanın mutluluğu ve kitap-kütüphane dostlarımızın moral ve kitap desteği ile 13 Haziran 2015 tarihinde kütüphanemizin açılışını hep birlikte gerçekleştirdik. İşin başında “önce kitapları buluşturalım, sonra insanlarla kitapları buluşturalım” düşüncesinden hareket ederek insanları kitaplarla buluşmaya davet etmeye başladık.

Sağ olsun kitap, kütüphane dostları. Facebook’ta “Kültür Ambarı adıyla açtığımız sayfada niyetimizi, ne yapmak istediğimizi anlattık insanlara. Ne çok duyarlı dostumuz oldu. Kitaplar gönderdiler, kitap gönderemeyenler iyi dileklerini, destek temennilerini gönderdiler. Daha ne göndersinlerdi ki? O güzel insanların gönderdikleri kitapları kendi kitaplarımıza kattık, güzel temennilerini, dileklerini kendi çabamıza, güzel saydığımız niyetlerimize kattık ve hep beraber güzel bir şeyi başardık; örnek olmasını dilediğimiz, bu gün yaklaşık 5.000 kitaptan oluşan, daha çok üniversite öğrencilerinin -şimdilik- ilgi gösterdiği bir kütüphaneyi mahallemize, köyümüze, ilçemize kazandırdık. Sosyal medya dışında yerel ve ulusal medyada da yer alarak belli ölçülerde geniş bir kesime sesimizi duyurmaya başladık. İnsanlarımıza kitap okutmanın güçlüğüne biliyoruz. Kitap, bulunduğumuz çevre insanının yaşamında pek yer işgal etmeyen bir unsur. Bu durumu ülkenin genelinden soyutlayarak değerlendirmek doğru değil. Kütüphanemiz şimdilik müze gibi ziyaret ediliyor. Okuyan ziyaretçilerimiz sadece yükseköğrencileri, bu durumu yadırgamıyoruz çünkü bu ülkede kitap hep suç unsuru olarak görüldü, silahla bir tutuldu. Bu eylem aydınlanmanın önünü kesmek için bilinçli olarak yapıldı. Bu küflü kafalar hala varlığını sürdürmekte. Kültür Ambarı bu zihniyete bir karşı duruş olarak var oldu.

Kütüphanemiz bir kütüphanede olması gereken kitap çeşitliliğine sahip. Yazın (edebiyat), siyasi, ekonomik ve yönetsel geçmişimizle ilgili araştırmaları yapabilecek kaynak kitaplara sahip olmasına rağmen, şimdilik okurlarımız yerli ve yabancı romanları okumayı tercih

¹ Orta ve Doğu Karadeniz’e özgü, kırsal yörelerde görülen mimari bir yapı olup, dört direk üzerine oturtulmuş bir tür odadır. Genellikle kare biçiminde tasarlanan yapı yiyecek ambarı olarak kullanılır, evin dışında bulunur ve ev ile Serender arasında herhangi bir geçit, köprü bulunmaz. Ayrıntılı bilgi için bkz. https://tr.wikipedia.org/wiki/Serender__

etmekte. Kütüphanemizin okuyucu sayısının ve okur profilinin artarak çeşitlilik kazanacağına olan inancımız tamdır.

Bu işe her ne kadar kitaba olan tutkumuzla başladıysak da, gönlümüz ve yüreğimiz daha fazlasını yapmaktan yanadır! Her yıl “Kültür Ambarı Şenlikleri” adıyla kültürel etkinlikler yapmak istiyoruz. Tabi ki işin öneminin, zorluğunun ve ciddiyetinin farkındayız. Zaten “kültürel etkinlik” demekle kendimize büyük bir sorumluluk yüklemiş olmuyor muyuz? Neden böyle bir etkinlik düşündüğümüzü de belirtmek isterim. Karadeniz yerleşimlerinde, yaylalar da dahil, şenlikler, panayırlar yapmak gelenek olmuştur. Ancak bunların ezici çoğunluğun kültürel yanı yoktur, yalnız insanları eğlendirme odaklıdır.

Kültür Ambarı’na çevre insanının sosyo-ekonomik yapısını irdeleyen, bu gün var olan sayısız sorunlarını dile getirecekleri, tarım odaklı yaşamları olan bu insanların tarımla ne kadar barışık olup olmadığının, bölgenin göç verme sebeplerinin, bölge ekolojik sisteminin tehdit altında olduğu bu günlerde bunun nedenleri ve doğuracağı sonuçların ve benzeri sorunların tartışılabileceği forumlar, sempozyumlar yapılmasına öncülük etmek gibi bir sorumluluk yükledik. O da memnuniyetle kabullendi!

İşin maddi zorluğu ve organizasyon güçlüğü farkındayız. Bunu ancak, kütüphaneler ve amaçları bizimle çakışan derneklerin, üniversitelerin ve sivil toplum kuruluşlarının destekleriyle başarabileceğimizin de farkındayız. Bu tespiti, ilgili kuruluşlar ve destek olabilecek kişiler bir çağrı olarak alsınlar lütfen. Bulduğumuz çevrenin böyle bir kültürel faaliyete ihtiyacı olduğuna inanıyoruz ve bizim açmak istediğimiz bu yolda bize destek olacak, yol gösterecek olanlara minnet duyarız.

Evet, kültürel yayınlara ve kitap desteğine de ihtiyacımız var kuşkusuz. Zor olanı başardık, şimdi kitaplarla insanları buluşturmak, insanların kitaba olan mesafesini daraltmak, ortadan kaldırmak için ne gerekiyorsa yapmak istiyoruz. Destek ve öneriler bize güç katacak ve işimizi kolaylaştıracak.

Ülkemiz ve insanların güzel şeylere layık olduğuna inanıyoruz. Kocaman bir göle bir damla olarak düştük. Büyüyerek, büyüterek, varlık nedenimizin bilinciyle, üzerimize düşen

sorumluluklar olduğuna inanarak yolumuza devam edeceđiz.

Sevgilerimizle,

